

ВИВЧАЄМО ДОСВІД

Віктор МОРОЗ

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

У статті розглядаються можливі шляхи підвищення якості викладання комп'ютерних дисциплін у коледжах: удосконалення навчальних програм, забезпечення комп'ютерних дисциплін дидактичними матеріалами, впровадження індивідуалізації та диференціації навчання й контролю, створення інформаційного середовища.

Інформаційна культура є відображенням рівнів організації інформаційних процесів, рівнем сформованості умінь створювати, зберігати та використовувати на практиці одержану інформацію. Основні напрями розбудови освітньої галузі України визначено законодавством України: законами України “Про освіту” (1996), “Про професійно-технічну освіту” (1998), “Про Національну програму інформатизації” (1998).

Нині розвиток освіти в Україні підпорядкований процесу входження України в Єдиний Європейський простір, відповідно до Болонської угоди [3]. Це висуває на перший план завдання визначення й реалізації соціально орієнтованої системи пріоритетних напрямків розвитку освіти в Україні, формування загальноосвітньої культури, науки, виробничих відносин. Значна роль у цьому відводиться інформаційним технологіям, і в першу чергу, розвитку комп'ютерно-орієнтованого освітнього середовища. Однією з складників такого середовища є сукупність програмно-апаратних засобів, мереж, ресурсів і технологій, побудованих на базі сучасних технічних засобів. Наукові засади цієї проблеми висвітлено у працях В. Беспалька, В. Бикова, А. Верляня, М. Жалдака [1; 2; 3; 5]. Але недостатньо розробленою залишається проблема підготовки випускників коледжів до використання інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності, зокрема з проблеми формування інформаційної культури. Тому *метою статті* обрали визначення шляхів забезпечення сформованості інформаційної культури студентів коледжів (на прикладі Харківського машинобудівного коледжу).

Оволодіння знаннями та вміннями використовувати інформаційні технології в навчальній діяльності є важливою складовою частиною професійної підготовки студентів коледжів технічного профілю, до яких відноситься Харківський машинобудівний коледж. Вивчаючи питання підвищення інформаційної культури студентів, ми базувались на рівнях попередньої підготовки з інформатики, сформованості умінь і навичок роботи з комп'ютером. Такий підхід сприяв уведенню в навчальний процес принципу індивідуалізації і диференціації навчання. Одним із базових понять ми обрали інформатизацію. При цьому виходили з визначення, що інформація — це деяка послідовність знань, понять, що активізуються за допомогою певних знаків. Жодна інформація, знання не з'являються відразу. Цей процес передбачає накопичення, осмислення, трансформацію, систематизацію відомостей, їх інтерпретацію [6]. Взаємозв'язок між інформатизацією і інформаційним середовищем наочно показує рис. 1.

На цій схемі проявляється єдність між середовищем, знаннями й видами інформації, методами їх забезпечення.

Високий рівень професіоналізму визначається сформованістю загальної культури майбутніх фахівців, одним із важливих компонентів якої — інформаційна культура. А. Фіньков зазначає, що “підвищення рівня інформаційної культури дозволить вберегти людство від вдаваних протиріч між курсом на гуманізацію та гуманітаризацію вищої та середньої школи” [8]. Розглядаючи питання про підвищення рівня сформованості інформаційної культури наших студентів, ми передбачали вивчити:

- рівні інформаційної грамотності та інформаційної компетентності;

- уміння використовувати технічні пристрої, застосовувати у практичній діяльності комп'ютерну інформаційну технологію;
- уміння отримувати інформацію з різних джерел (періодичної преси, електронних комунікацій);
- володіти основами аналітичної обробки інформації;
- уміння працювати з різною інформацією.

Рис. 1. Взаємозв'язок між середовищем і знаннями за рахунок зміни форм інформації

Такі завдання ми визначили для виявлення основних шляхів, які забезпечать ефективне формування інформаційної культури студентів Харківського машинобудівного коледжу. Аналіз літературних джерел виявив, що для забезпечення високого рівня інформаційної культури дослідники використовують декілька шляхів[1; 2; 7], серед яких ми обрали: удосконалення навчальних програм, забезпечення комп'ютерних дисциплін дидактичними матеріалами, впровадження індивідуалізації та диференціації навчання й контролю, створення інформаційного середовища.

Власні дослідження ми розпочали зі створення інформаційного середовища, яке охоплювало б увесь навчальний процес. Перед викладачами було поставлено завдання: забезпечити навчальні дисципліни дидактичними матеріалами на електронних носіях, створити електронні версії лекційних курсів з усіх дисциплін, скласти перелік індивідуальних науково-дослідних завдань, виконання яких потребує умінь роботи в мережі Інтернет, внести в тематику курсових робіт питання з інформаційних технологій. Всі завдання й матеріали були внесені в комп'ютерну мережу коледжу. Такий підхід до навчального процесу створив певне коло труднощів, перейшовши через які, ми одержали перші успіхи у підвищенні інформаційної культури як студентів, так і викладачів. Для викладачів ці труднощі проявлялись через необхідність освоєння комп'ютера і вдосконалення умінь і навичок роботи з ним, незалежно від дисципліни, яку читає викладач. Для їх подолання було організовано додаткові практичні заняття, на яких викладачі комп'ютерних дисциплін допомагали колегам одержати навички роботи з комп'ютером хоч би на рівні користувача. Такі заняття мали подвійний ефект: підвищилась комп'ютерна грамотність викладачів різних дисциплін і викладачі комп'ютерних

дисциплін визначили, які особливості викладання необхідно врахувати при підготовці студентів на заняттях з “Інформатики і комп’ютерної техніки”.

Для студентів труднощі полягали у такому: студенти, які не оволоділи достатньою мірою навичками роботи з комп’ютером, відставали від своїх однокурсників; знижувався рівень підготовки до занять, навіть при наявності бажання встигати; зменшувався ступінь поінформованості таких студентів у багатьох питаннях. Дух змагальності, бажання бути на рівних серед студентів виявилися сильнішими за лінькуватість. Все більша кількість студентів зверталася за допомогою до викладачів і більш сильних студентів за порадами, що й дало свій позитивний результат. Вже один рік роботи в інформаційному середовищі зняв багато проблем у навчальному процесі.

Ми розуміли, що підтримувати такий темп і ефективність роботи можна тільки при наявності достатньої кількості комп’ютерів, щоб студенти могли без особливих часових затрат працювати в комп’ютерних класах, читальних залах. Для підвищення рівня умінь роботи в мережі Інтернет для кожного студента виділялася певна кількість годин безкоштовного користування цією послугою. Якщо студенти використовували ліміт, то оплата за додатковий час була незначною, доступною для студентів. Саме підраховуючи час роботи в мережі Інтернет, ми одержували інформацію про інтенсивність роботи кожного студента. Хоч були випадки, коли студенти віддавали свій час колегам, і вони використовували його під іменем власника. Але таких випадків було не так багато. Інша проблема, з якою ми зустрілися, полягала в тому, що не всі студенти витрачали час роботи на комп’ютері для навчання. Часто це була їх участь у іграх між собою, робота в мережі Інтернет не на навчальних сайтах. Тому викладачі намагалися максимально завантажити їх навчальною інформацією, хоч це не завжди допомагало. Але, якщо в цілому оцінити внесок у формування інформаційної культури такої умови, як створення інформаційного середовища, то потрібно відзначити суттєві зрушення у рівнях інформаційної культури студентів нашого коледжу. За допомогою методів експертного оцінювання, анкетування, тестування, бесід та спостережень здійснювалося визначення місця й ролі інформаційної культури студентів у навчальному процесі, вивчення рівнів сформованості готовності студентів до професійної діяльності, пов’язаної з використанням інформаційних технологій, а також виявлення характеру уявлень студентів про інформаційну культуру, встановлення залежності між ступенем розвитку інформаційної культури та системою її формування. Експертну комісію представляли викладачі комп’ютерних дисциплін зі стажем педагогічної діяльності не менше 5 років. Вони оцінювали ступінь сформованості інформаційної культури за компонентами їх прояву: мотиваційний, операційний, морально-орієнтаційний та аналітичний.

Мотиваційний компонент включає професійні настанови, інтереси, прагнення займатись обраною справою, професійну спрямованість навчання.

Операційний компонент — це увага, уявлення, сприйняття, дії, операції, прийоми, необхідні для майбутнього професіонала.

Морально-орієнтаційний компонент — це сукупність правил морально-професійної етики, професійних поглядів, переконань, принципів, готовність діяти за цими принципами.

Аналітичний компонент передбачає здатність аналітично мислити, характеризує самооцінку власної професійної готовності до майбутньої діяльності.

Основними рівнями сформованості інформаційної культури ми обрали: високий, середній та низький (це загальноприйняті показники прояву впливу умов на різні критерії). За результатами досліджень, на низькому рівні сформованості інформаційної культури зменшилась кількість студентів на 18,5%, а на високому — збільшилась на 15,5 %. Відповідно збільшилась кількість студентів на середньому рівні сформованості інформаційної культури.

Такі показники свідчать про правильність обраного шляху і умов досліджень. Тому наші подальші дослідження будуть спрямовані на удосконалення змісту підготовки через впровадження нових технологій навчання, зокрема модульно-рейтингової.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В.П. Программированное обучение: Дидактические основы. — М.: Высшая школа, 1970. — 213 с.
2. Биков В. Ю., Вовк Я. І., Жалдак М. І. та ін. Концепція інформатизації освіти // Рідна школа. — 1994. — №11. — С. 26–29.

3. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник/За редакцією В.Г.Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. — К.: Освіта, 2004. — 384 с.
4. Верлань А.Ф., Тверезовська Л.О. Основні напрямки застосування інформаційних технологій в сучасній школі // Сучасні інформаційні технології в навчальному процесі. — К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова. — 1997. — С. 22–38.
5. Жалдак М.И. Система подготовки учителя к использованию информационной технологии в учебном процессе: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.02 / АПН СССР. — М., 1989. — 48 с.
6. Казиев В.М. Информатизация: понятие, виды, получение, измерение и проблема обучения // Информатика и образование. — 2000. — № 4. — С. 12.
7. Романишина О. Формування інформаційної культури у майбутніх спеціалістів// Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. — УНУ, 2005. — Вип.8. — С. 168–170.
8. Финьков А.В. Формирование основ информационной культуры студентов-филологов с использованием экспертных систем: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. — К., 1995. — 162 с.

Галина ВОРОНКА

КОРОТКОТЕРМІНОВІ БІЗНЕС-ОРІЄНТОВАНІ КУРСИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНІВ КВАЛІФІКАЦІЇ КЕРІВНИКІВ КОРПОРАЦІЙ (АНАЛІЗ ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ)

У статті викладено матеріали щодо структурної організації кваліфікаційної програми (реципієнти освітніх послуг — директори корпорацій) — “Керівництво компанією”, запропонованої в Інституті директорів школи бізнесу університету “Метрополітен” у м. Лідсі (Великобританія). Розглянуто питання: структурні відношення, зміст навчальних курсів-елементів програми; застосування педагогічних технологій у процесі реалізації програми. Вміщено перелік характерних особливостей функціонування систем підвищення рівнів кваліфікації, зміни кваліфікації спеціалістів у Великобританії.

Питання структурування академічних програм у післядипломній освіті, процеси функціонування систем цієї освіти, неперервної професійної освіти є предметом досліджень, здійснених авторами науково-педагогічних публікацій, а саме:

– розгляд концептуальних методів реформування системи післядипломної освіти в Україні (визначення специфічних характеристик суб’єктів навчального процесу, необхідних у процесі самоспрямування до досягнення професійної досконалості, — інтенційність і самотрансценденційність, нагромадження досвіду, здатність мислити і рефлексувати, здатність спілкуватись з урахуванням комунікативності і знаковості; здатність до самоорієнтації — самоідентифікація, самоствердження, самореалізація, самодіяльність) [9, 10–12];

– розгляд питань організації процесів працевлаштування, розвитку кар’єри випускників ВНЗ (рішення колегії Міністерства освіти України “Про організаційну роботу вищих навчальних закладів щодо працевлаштування випускників” від 24 листопада 1999 р.; функціонування “Кар’єра-центру” (КЦ) в Одеському національному політехнічному університеті (ОНПУ) в напрямках: навчальному, інформаційному, бізнес-контактів, аналітичному; “навчальна функція” реалізується у формах: організація курсової підготовки, семінарських занять, тренінгів, консультацій; тематичні питання: планування процесу розвитку кар’єри, обрання спеціалізації, реалістичне визначення індивідуальної конкурентоспроможності, етапи пошукової діяльності щодо працевлаштування, укладання резюме, участь в інтерв’ю, “Що таке профкар’єра?”, “Стратегічне формування професійного іміджу”, “Процес технологічного пошуку вакансій”, “Стан розвитку ТР в Україні”; найбільш ефективні форми організації тренінгових занять — з елементами ділових ігор, індивідуальні консультативні; інформаційне забезпечення функціонування КЦ в ОНПУ — комп’ютерна база даних (КБД), структурована з компонентів — “Кадри студентів, випускників” (I), “Підприємства” (II), “Вакансії” (III); у КБД I — реєстрація 700 осіб (студентів, випускників ВНЗ у регіоні), реєстрація щомісяця — 20 осіб; у КБД II — реєстрація 200 підприємств (профільність, контактна інформація, дані щодо наявних вакансій; інформація щодо вакантних робочих місць — формалізація вимог працедавців, умов виконання